

деколонізації економіки, суспільства і довкілля (Obeng-Odoom 2021), звільнення як від неолібералізму, так і від олігархату, монополізму та імперіалізму.

Мальчикова Дар'я Сергіївна, Пилипенко Ігор Олегович
Херсонський державний університет

ТРАНСФОРМОВАНЕ ПОВСЯКДЕННЯ ОКУПАЦІЇ: ПЕРСОНАЛЬНА РЕФЛЕКСІЯ І КОЛЕКТИВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Запроваджений з 24 лютого 2022 року воєнний стан в Україні і окупація протягом перших днів війни майже усієї території Херсонської області спричинили багатовекторний вплив на цивільне населення на окупованих територіях. Хоча встановлення окупаційного режиму в Херсоні здійснювалося за найбільш «м'яким» сценарієм, із сподіваннями у швидку колаборацію місцевих жителів, швидке визнання і легітимізацію окупаційної влади, можна виділити такі ключові виклики співіснування містян з окупантами:

- мілітаризація міського простору, відчуття безправності, кричущі порушення прав людини;
- відсутність доставки гуманітарних вантажів, призупинення діяльності місцевого бізнесу, банківської системи і введення в обіг російського рубля;
- ліквідація систем доступу до українського зв'язку і засобів масової інформації, трансформація міської ідентичності і окупація «почуттів»;
- масова міграція населення з окупованого міста.

Тотальний громадянський спротив від перших днів війни став неочікуваним для окупантів. Численні виклики, спричинені спробами окупантів адмініструвати місто та інтегрувати окуповані території до складу росії, населення міста долало непередбачуваними способами, змінюючи свої повсякденні практики і адаптуючи механізми виживання. Під впливом обмежень режиму воєнної окупації населення актуалізувало та виробило специфічні повсякденні практики, зокрема:

- 1) Безпекові практики.
 - використання сховищ, вміння визначати найбільш безпечні місця в квартирі, найбезпечніші маршрути пішохідного і автомобільного пересування (в обхід блокпостів);
 - пристосування робочого і життєвого повсякденного графіку до комендантської години і особливостей роботи соціальних, комунальних установ, закладів сфери обслуговування (переважний режим роботи до 14-15 години дня);
 - перевірка змісту мобільного телефону перед виходом на вулицю і видалення українського патріотичного контенту з папок телефонів, планшетів і ноутбуків;

- відновлення старих телефонів для повсякденного використання з сім-картами телефонних мереж окупантів для поширення інтернету на телефони з українськими сім-картами.

2) Адаптаційні практики. До таких практик, що представляли собою в цілому практики «соціально-економічного виживання», можна віднести:

- практики тотальної економії на продуктах, речах базового вжитку і формування їх запасів;

- зміна соціальних ролей і розширення повсякденної функціональності - до усталених професійних, родинних ролей і обов'язків додається зумовлений викликами воєнного часу, непередбачуваний функціонал;

- практики нетрадиційного використання мобільного банкінгу для отримання готівки в умовах відсутності в обігу достатньої грошової маси і закриття відділень банківських установ;

- соціальна практика колаборації - використання нових соціально-політичних обставин як кар'єрного ліфту та каналу соціальної мобільності тими, хто не планував виїжджати і не хотів обмежуватися рамками фізичного виживання.

3) Альтруїстичні практики доброчинності, волонтерства і підтримки:

- практики безпосередньої волонтерської допомоги (переказ коштів, передавання продуктів, медикаментів, речей);

- практики координації волонтерського руху і організації волонтерських центрів;

- практики волонтерської інформаційно-комунікаційної підтримки - надання з особистого роутера/мобільного пристрою вільного відкритого доступу до інтернету в умовах ліквідації або обмеження доступу з боку окупантів, допомога іншим в опанування цифрових технологій.

4) Комунікаційно-інфраструктурні і практики. Для застосування і поширення таких практик надважливими виявилися цифрові компетентності населення. В числі провідних повсякденних практик такі:

- використання внутрішнього роумінгу національних мереж України;

- вироблення навичок використання цифрових картографічних застосунків, необхідних під час самостійної евакуації будь-яким маршрутом;

- максимальний перехід на дистанційний режим роботи;

- створення різноманітних локальних каналів кризової комунікації і моральної підтримки в соціальних мережах.

Зауважимо, що в стані активної фази бойових дій під час сучасного широкомасштабної військової інтервенції росії, саме така трансформація повсякденних практик населення стала

підґрунтям механізмів виживання, підтримки морального духу та забезпечення громадянського опору.

Бобир Владислав Олександрович

Інститут географії НАН України

ГЕОПОЛІТИЧНІ ДИСКУРСИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Географічна ідентичність як динамічний феномен невіддільний від соціального й історичного контексту. Це результат постійної взаємодії між спільнотою та простором, який займає ця спільнота. Відповідно, можливо розглядати ідентичність як складову різноманітних просторових процесів, у тому числі геополітичних. Як зазначає, Р. Куреґіс, ідентичність, як динамічна категорія, впливає на формування дискурсу, а дискурс сформований під впливом ідентичності впливає на зміни в ідентичності. [5]

Таким чином, в умовах війни в Україні значну роль має дослідження взаємовпливів ідентичності та геополітичних дискурсів. Зокрема, варто виділити наступні дискурси:

- Дискурс євроатлантичної інтеграції, включаючи єврооптимізм та євроскептицизм
- Постколоніальний дискурс, включаючи питання щодо того чи вважати українську ідентичність постколоніальною через колишню належність до Австро-Угорської та Російської колоніальних імперій
- Пост-радянський та пост-комуністичний дискурс, що включає в себе ролі спадщини СРСР в українському суспільстві
- Дискурс геополітичного протистояння з РФ
- Безпековий дискурс щодо місця України у глобальній архітектурі безпеки та досягнення сталого миру

Актуальним для України є і політичні дискурси, пов'язані з ідентичністю в пострадянському просторі. В цій площині вартим уваги є досвід геополітичного дискурсу Естонії, у якому бачення старої національної держави як кордону західної цивілізації протиставляється баченню нової багатонаціональної держави в якості воріт. Це була модель орієнтованої на Захід етнічної держави з розділеним суспільством, суперечливим баченням певних питань, ускладненим протидією з боку євроскептиків. [3]

Важливими при дослідженні взаємозв'язків ідентичності та геополітичного дискурсу в Україні є врахування такого явища, як «негативна ідентичність», тобто самовизначення через заперечення цінностей Іншого. [2] Значну роль це відіграє саме у контексті війни, оскільки війна включає в себе і протистояння ідентичності та світогляду. Щодо геополітичного